

บทที่ ๔
การนับถือพระรัตนตรัยของประชาชนในตำบลแคนดง
อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

ในบทนี้ ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการนับถือพระรัตนตรัยของประชาชนในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

๔.๑ ความเข้าใจเรื่องพระรัตนตรัยของพระเถระและผู้นำชุมชน ในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลการนับถือพระรัตนตรัยของประชาชนในตำบลแคนดง ตั้งแต่เจ้าอาวาส ผู้นำชุมชน และประชาชนในตำบลแคนดงทั่วไป โดยสะท้อนความเข้าใจเกี่ยวกับการนับถือพระรัตนตรัยของประชาชนในตำบลแคนดงในทุกด้าน ทั้งด้านความหมาย องค์ประกอบ คุณ ความสำคัญ อานุภาพของพระรัตนตรัย การปฏิบัติตนและลักษณะของคนที่นับถือพระรัตนตรัย ดังนี้

สำหรับความเข้าใจในเรื่องพระรัตนตรัยของพระเถระ (เจ้าอาวาส) ผู้นำชุมชน และประชาชนในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นดังนี้

ความหมายของพระรัตนตรัย^๑

พระเถระในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ให้ความหมายของพระรัตนตรัยว่า พระรัตนตรัย หมายถึง แก้วอันประเสริฐ ๓ ประการ อันยิ่งใหญ่ คือ พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ ซึ่งพระพุทฺธเจ้า หมายถึง ผู้ที่รู้ดีรู้ชอบด้วยพระองค์เองก่อนแล้ว สอนให้ผู้อื่นรู้ตามด้วย คือ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทฺธเจ้าที่พระองค์ทรงตรัสรู้และสอนให้เราได้รู้ตาม ปฏิบัติตาม ให้รู้ถึงมรรคผล สอนคนให้เข้าใจถึงความดีความชั่ว พระธรรม คือ คำสั่งสอนของพระศาสดา เป็นหลักในการเข้าถึงความจริงหรือสัจธรรมได้ เป็นหลักแห่งการปฏิบัติตามที่พระสัมมาสัมพุทฺธเจ้าทรงวางไว้ให้เราปฏิบัติตาม ถ้าเราเข้าถึงพระธรรมปฏิบัติตามพระธรรมก็จะทำให้เป็นผลดีกับการประพฤติปฏิบัติ ส่วนพระสงฆ์ คือ ผู้ที่สืบทอดศาสนาให้ดำรงมั่นคงยั่งยืน สืบไป โดยการศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทฺธองค์แล้วนำไปเผยแผ่ให้กับผู้ที่สนใจศึกษาสืบต่อไป

พระสงฆ์มีความหมาย ๒ นัย คือ

^๑ สัมภาษณ์ พระครูบุญญสารสุนทร, เจ้าอาวาสวัดบ้านจิว, เจ้าคณะตำบลแคนดงเขต ๒, วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙.

๑. สาวกผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วนำมาเผยแพร่ให้คนอื่นได้
เข้าถึงปฏิบัติตามอย่างถูกต้องตามหลักของพระธรรมและวินัย

๒.สงฆ์ แปลว่า หมู่คณะ หมู่พวก มีจำนวนตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป คือ สงฆ์

คุณของพระรัตนตรัย^๒

พระรัตนตรัยมีคุณคือ เป็นเครื่องจรรโลงยึดเหนี่ยวของเหล่าสาวกของพระพุทธเจ้า
เพื่อให้ดำเนินชีวิตให้ดำรงมุ่งตรงเดินไปสู่ทางที่เที่ยง ไม่ให้หลงไปในทางที่ผิด ซึ่งพระคุณของ
พระพุทธเจ้า ว่าโดยย่อ ๓ ประการคือ พระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณ
พระคุณของพระองค์ว่าโดยละเอียดมี ๙ ประการ คือ

๑. อรหัง ทรงเป็นพระอรหันต์ ไกลจากกิเลส
๒. สัมมาสัมพุทธโธ ทรงเป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง
๓. วิชาจะระณะสัมปันโน ทรงเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ
๔. สุคะโต ทรงเป็นผู้เสด็จไปดีแล้ว
๕. โลกะวิทู ทรงเป็นผู้รู้แจ้งโลก
๖. อเนกุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ ทรงเป็นนายสารถิผู้ฝึกบุรุษได้อย่างไม่มีใคร ยิ่งกว่า
๗. สัตถา เทวะมะนุสสานัง ทรงเป็นพระบรมครูของเหล่าเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
๘. พุทโธ ทรงเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยธรรม
๙. ภาคะวา ทรงเป็นผู้มีความจำเริญ จำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์

จำแนกคุณของพระพุทธเจ้า ทั้ง ๙ คุณ ลงในคุณ ๓ ได้ดังนี้^๓

คุณของพระพุทธเจ้า ๓ ประการ	คุณของพระพุทธเจ้า ๙ ประการ
๑. พระปัญญาคุณ	๑. สัมมาสัมพุทธโธ ๒. โลกะวิทู ๓. พุทโธ
๒. พระวิสุทธิคุณ	๑. อระหัง ๒. วิชาจระณสัมปันโน ๓. ภาคะวา
๓. พระมหากรุณาธิคุณ	๑. สุคะโต ๒. อเนกุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ ๓. สัตถา เทวะมะนุสสานัง

^๒ สัมภาษณ์ พระอธิการบูรินทร์ สุชีโว, เจ้าอาวาสวัดเทพธาวาส, วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙.

^๓ สัมภาษณ์ พระอธิการบุญยงค์ สุชีโว, เจ้าอาวาสวัดราชบุรณาราม, วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙.

๓.๓. คุณของพระธรรม

พระธรรมมีคุณ ๖ ประการด้วยกัน คือ^๔

๑. สวากขาโต ภาคะวะตา ธัมโม เป็นธรรมที่พระผู้มีพระภาค ตรัสไว้ดีแล้ว
๒. สันทิฏฐิโก เป็นธรรมที่ผู้ศึกษาและปฏิบัติพึงเห็นได้ด้วยตนเอง
๓. อะกาลิโก เป็นธรรมที่ปฏิบัติได้และให้ผลได้ ไม่จำกัดกาล
๔. เอหิปปัสสิโก เป็นสิ่งที่ควรเรียกผู้อื่นให้มาพิสูจน์
๕. โอปะนะยิโก เป็นสิ่งที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว
๖. ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ เป็นสิ่งที่ผู้รู้ ก็รู้ได้เฉพาะตน

๓.๔ คุณของพระสงฆ์

พระสงฆ์มีคุณ ๙ ประการ คือ^๕

๑. สุปะฏิปันโน ภาคะวะโต สวากะสังโฆ
พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติดีแล้ว
๒. อุกุปะฏิปันโน ภาคะวะโต สวากะสังโฆ
พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติตรงแล้ว
๓. ญายะปะฏิปันโน ภาคะวะโต สวากะสังโฆ
พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อรู้ธรรมเป็นเครื่องออกจากทุกข์แล้ว
๔. สามิจิปะฏิปันโน ภาคะวะโต สวากะสังโฆ
พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติสมควรแล้ว
๕. อาหุเนยโย เป็นผู้ควรแก่สักการะที่เขานำมาบูชา
๖. ปาหุเนยโย เป็นผู้ควรแก่สักการะที่เขาคิดไว้ต้อนรับ
๗. ทักขิเนยโย เป็นผู้ควรรับทักษิณาทาน
๘. อัญชลิกรณียโย เป็นผู้ที่บุคคลทั่วไปควรทำอัญชลี
๙. อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสะ เป็นเนื่อนาบุญของโลก ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งไปกว่า

๔. ความสำคัญของพระรัตนตรัย^๖

พระรัตนตรัยมีความสำคัญคือ ทำให้คนรู้จักอ่อนน้อม ถ้าคนไม่รู้จักอ่อนน้อม ก็เกิดเหตุการณ์ทางการเมืองเหมือนปีที่ผ่านมา เพราะคนเราไม่รู้จักอ่อนน้อมต่อกัน ไม่เคารพต่อกัน เพราะต่างฝ่ายต่างแก่งแย่งชิงดีกัน เพราะขาดการเข้าถึงพระรัตนตรัยที่ถูกต้อง มั่นคง

^๔ สัมภาษณ์ พระอธิการพิพัตร ดิสสโร, เจ้าอาวาสวัดยางทะเล, วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙.

^๕ สัมภาษณ์ พระอธิการพิพัตร ดิสสโร, เจ้าอาวาสวัดยางทะเล, วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙.

^๖ สัมภาษณ์ นายทองสุข ผลบุญ, กำนันตำบลแคนดง, วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙.

ในฐานะที่พระพุทธเจ้ามีความสำคัญ คือ เป็นผู้ค้นพบความจริงอันสูงสุดสำหรับชีวิตได้เป็นคนแรกของโลกแล้วนำมาเผยแผ่ให้กับชาวโลกได้รู้และเข้าถึงหลักความจริงอันสูงสุดตามพระองค์พระธรรม คือ เป็นหลักสำคัญของศาสนา, พระธรรมจะปกป้องผู้ที่ปฏิบัติตามพระธรรมไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว คืออบายภูมิ ทั้ง ๔, และพระสงฆ์มีความสำคัญในฐานะเป็นผู้สืบทอดศาสนาไปเผยแผ่ ให้โยมรู้จักบาปบุญ คุณ โทษ ให้ญาติโยมได้รู้ถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ พระสงฆ์จะต้องทำการเทศนาสั่งสอนให้กับผู้คนได้รับรู้ถึงคำสอนของพระศาสนา ดังนั้นพระสงฆ์จึงเป็นผู้ที่ดำรงพระศาสนาให้ดำรงอยู่สืบไป

๕. อานุภาพของพระรัตนตรัย^๗

อานุภาพของพระรัตนตรัย ตามทัศนะของผู้ตอบสัมภาษณ์ พระรัตนตรัยสามารถอำนวยผลที่เราปรารถนาต่างๆ ให้สำเร็จแก่ผู้นับถือ, พระรัตนตรัยทำให้ผู้ที่เข้าถึงไม่ตกไปในสถานที่ต่ำ หรือว่าโลกที่ชั่ว มีสถานที่มงคลเป็นที่ไป เป็นต้น

๖. การปฏิบัติตนของผู้นับถือพระรัตนตรัย

การปฏิบัติตนของผู้นับถือพระรัตนตรัย ตัวอย่างเช่น คนที่ถึงพระรัตนตรัยจะต้องระลึกรู้ถึงพระรัตนตรัยเป็นอันดับแรก เช่น การทำกิจกรรมต่างๆ ทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็นประเพณีงานบุญใดๆ ก็จะต้องทำการระลึกถึงพระรัตนตรัยก่อน โดยการตั้ง นะโม ๓ จบ นั่นคือการปฏิบัติของผู้เข้าถึงพระรัตนตรัย ลักษณะของคนทีนับถือพระรัตนตรัย เช่น ในเวลาคนที่เข้ามาทำบุญต่างๆ ในวัด ก็จะถือดินถือนทรายติดมือเข้ามาด้วย เพราะมีความเชื่อว่าจะเป็หนี้เวลาเดินออกจากวัดแล้วมีดินทรายติดรองเท้ากลับไปด้วย เป็นต้น ส่วนอานิสงส์ของคนนับถือพระรัตนตรัย คือ หากผู้นับถือและปฏิบัติตามพระรัตนตรัยอย่างละเอียด เคร่งครัด ก็จะสามารถเข้าถึงความจริงอันสูงสุดได้ไม่ยากตามแต่อุปนิสัยจะส่งถึง หรืออย่างไม่สำเร็จถึงความจริงอันสูงสุด ก็จะทำให้ประสบสุขทั้งในภพปัจจุบันและภพหน้า

๗. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ต้องการให้ประชาชนในตำบลแคนดง มาร่วมกิจกรรมทางศาสนา โดยเฉพาะเวลาที่ ทางวัดจัดธรรมะสัญจรไปตามหมู่บ้านต่างๆ อยากให้ตื่นตัว เข้าร่วมกิจกรรมนี้ให้มากขึ้น

ต้องการให้ให้ผู้นำชุมชนให้ความร่วมมือกับกิจกรรมทางศาสนาหรือให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์กิจกรรมทางศาสนามากกว่าที่เป็นอยู่

ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน ควรมีการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับพระรัตนตรัยอย่างถูกต้อง เพราะพระรัตนตรัยถือว่าเป็นสิ่งเคารพศรัทธาสูงสุดของพุทธศาสนิกชน ดังนั้น การเรียนรู้เกี่ยวกับพระรัตนตรัยที่ถูกต้อง ทั้งในแง่ของความหมาย องค์ประกอบ คุณของพระรัตนตรัย การนับถือพระรัตนตรัย วิธีการเข้าถึงพระรัตนตรัย อานิสงส์ของการนับถือพระรัตนตรัย ว่า พระรัตนตรัยมีคุณค่าต่อผู้นับถือ และมีคุณค่าต่อโลกและสังคมส่วนใหญ่อ่างไร

^๗ สัมภาษณ์ นายสมควร สุโกชน์, ผู้ใหญ่บ้านอนามัย หมู่ที่ ๑๑, วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙.

ผู้คนทั่วไป โดยเฉพาะเด็กเยาวชน วัยรุ่น คนรุ่นใหม่ ยังห่างเหินจากพระพุทธศาสนา ห่างเหินจากกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และมองข้ามประโยชน์ของการนับถือพระรัตนตรัยอันเป็นสมบัติอันล้ำค่าขององค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสงฆ์สาวก บรรพบุรุษที่นำสืบทอดกันมาสู่คนในยุคปัจจุบัน ซึ่งการนับถือพระรัตนตรัยที่ถูกต้องตามหลักทางพระพุทธศาสนาแต่เดิมนั้น จะยังคงรุ่งเรืองมีอนาคต หรือว่าจะเลือนหายไปจากความทรงจำของผู้คนในยุคสมัยใหม่ ก็อยู่ที่คนในยุคปัจจุบันว่า มีความแน่วแน่ มั่นคงในการนับถือพระรัตนตรัยมากเพียงไร

๔.๒ กิจกรรมการนับถือพระรัตนตรัยของประชาชนในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

กิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยง สอดคล้อง และสะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาอย่างแรงกล้าของผู้คนที่นับถือพระรัตนตรัยของประชาชนในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ มีดังนี้

๔.๒.๑ กิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ^๘

พระเถระ (เจ้าอาวาส) หัวหน้าชุมชน ราษฎรชาวบ้าน และประชาชนในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ มีการรณรงค์ให้เด็กนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล หรือเด็กเล็ก จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เข้ามาวัดเพื่อแสดงตนเป็นพุทธมามกะอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำทุกปี ซึ่งกิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะของประชาชนในเขตตำบลแคนดงที่เข้มแข็ง สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความหนักแน่น มั่นคงของผู้คนในการนับถือพระรัตนตรัยของคนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

๔.๒.๒ กิจกรรมการเข้าวัดทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา^๙

ประชาชนในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ให้ความสำคัญกับกิจกรรมการเข้าวัด ทำบุญ ตักบาตร ปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หรือในโอกาสสำคัญๆ ในชีวิต เช่น การทำบุญวันเกิด การเลี้ยงฉลองความสำเร็จ เป็นต้น ก็มักจะมีการเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเสมอ แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มั่นคงต่อการนับถือพระรัตนตรัยของประชาชน ในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้เป็นอย่างดี

๔.๒.๓ กิจกรรมการทำบุญในโอกาสต่างๆ ในชีวิต^{๑๐}

ประชาชนในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ มีการจัดทำบุญในโอกาสต่างๆ ของช่วงชีวิต เช่น พิธีการตัดผมไฟ พิธีการโกนผมจุก งานบวช งานแต่ง งานขึ้นบ้านใหม่ งานเฉลิมฉลอง และงานโสกเศร้า ล้วนแล้วแต่มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา หรือมีพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยกันทั้งสิ้น

๔.๒.๔ กิจกรรมการทำบุญในเทศกาลสำคัญต่างๆ^{๑๑}

ประชาชนในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ มีการจัดทำบุญในเทศกาลต่างๆ เช่น เทศกาลปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น ซึ่งทุกๆ เทศกาล ก็จะมีความผูกพันเชื่อมโยงกันกับศาสนพิธีทางพระพุทธศาสนาสอดแทรกอยู่ด้วยอย่างแยกไม่ออก ทำให้ผู้คนได้ซึมซับความเป็นชาว

^๘ สัมภาษณ์ นายบุญร่วม จิมานัง, ราษฎรชาวบ้าน บ้านแคนดง, วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙.

^๙ สัมภาษณ์ นางบุญ พันญเทพ, ประชาชนชาวบ้านอนามัย หมู่ที่ ๑๑, วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นางสุนทร จันท์, ประชาชนชาวบ้านโมตริจิต หมู่ที่ ๑๖, วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายจักรี ราชโคตร, ประชาชนชาวบ้านอนามัย หมู่ที่ ๑๑, วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙.

พุทธหรือความเป็นพุทธศาสนิกชนได้เป็นอย่างดี ผ่านกิจกรรมการทำบุญในเทศกาลสำคัญๆ ต่างๆ เหล่านี้

หากพิจารณาการนับถือพระรัตนตรัย ผ่านกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้แล้ว ก็เห็นได้ว่า ประชาชนในตำบลแคนดง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ยังให้ความเคารพ ให้การนับถือพระรัตนตรัย อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม แต่การนับถือพระรัตนตรัยที่ขาด ปัญญาพิจารณาให้เห็นชัดถึงความดีงาม ความสำคัญของพระรัตนตรัย และอานิสงส์ของการนับถือ พระรัตนตรัยอย่างถ่องแท้แล้ว ผู้ที่นับถือพระรัตนตรัยในประเทศไทย ก็จะกลายเป็นเพียงนับถือกันแต่ เพียงในนามเท่านั้น ไม่ได้เข้าใจลึกซึ้งถึงสาเหตุที่ว่า ทำไมต้องนับถือพระรัตนตรัยอย่างแท้จริง ประกอบกับในสถานการณ์ปัจจุบัน ที่ประชาชนส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับการแข่งขันกันทางด้าน เศรษฐกิจและเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างไม่ลดละ ทำให้ผู้คนห่างเหินจากพระรัตนตรัย ห่างเหินจาก พระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น ไม่เว้นแม้กระทั่งนักเรียน นิสิต นักศึกษา ซึ่งเป็นอนาคตของประเทศชาติ เป็นศาสนทายาทรุ่นใหม่ ที่ปัจจุบันนี้ ถูกระบบการศึกษารูปแบบใหม่จัดตั้งออกมาให้ห่างเหินจากวัด ห่างจากพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้นไปอีก ก็เป็นที่น่าวิตกกังวล เกี่ยวกับวิกฤตการณ์การนับถือพระ รัตนตรัย ของผู้คนในสังคมไทยในอนาคตเป็นอย่างมากทีเดียว